

Di. 20 jan.   Lezing over de Paddentrek met Rolf van Leening van Ravon (Reptielen Amfibieën en Vissen onderzoek Nederland). In de lezing komen de soorten amfibieën uit onze omgeving aan bod, voor wat betreft herkenning, ecologie en verspreiding. Ook gaat Rolf in op de amfibieëntrek; het waarom en de gevaren en de manier waarop we deze dieren kunnen helpen.
De lezing vindt plaats in Aan 't Paedje, Zuivelstraat 3a in Baarlo en duurt van 20.00 uur tot 21.45 uur.
Ook alle leden van paddenwerkgroep Sint Odiliënberg en van andere paddenwerkgroepen zijn van harte welkom!

Zo. 25 jan. Op zoek naar wintervogels met Jan Huijs en Jan Peeters. We vertrekken om 8.30 uur vanaf de p-plaats bij de Geldmaat. De excursie start om 9.00 uur vanaf de p-plaats bij de sportvelden van VV Hebes aan de Baexemerweg 1A in Beegden.

Zo. 22 febr. Excursie korstmossen met Peter Eenshuistra. Meer info volgt.

Kijk voor meer IVN-activiteiten in de buurt op de website van onze collega-afdelingen!

Website:
e-mail adres:

www.facebook.com/ivnbaarlomaasbree

www.ivn.nl/afdeling/baarlo-maasbree

IVN-baarlo-maasbree@hotmail.com

www.instagram.com/ivnbaarlomaasbree

gemeente
Peel en Maas

Voor € 20,- per jaar bent u lid.
U kunt dan meedoen met alle
activiteiten en u ontvangt maandelijks ons
krantje met info en het programma.

Rabobank
Venlo e.o.

Een impressie van de druk bezochte winterwandeling (15 personen)

Op zondag 28 december sloten we het jaar af met een heerlijke winterwandeling door de bossen en het buitengebied van Baarlo. Onderweg viel er van alles te ontdekken: een ree dat over het pad sprong, winterbloeiërs, geweizwammetjes, prenten van hazen, dassenharen aan het prikkeldraad, goudhaantjes en een grote lijster. De perfecte manier om 2025 in harmonie met de natuur af te sluiten. Na afloop was er warme chocolademelk en werden de deelnemers getrakteerd op lekkere wafeltjes.

Foto's: Suzanne
en Laurie

De Nationale Tuinvogeltelling wordt sinds 2003 georganiseerd door Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland. Dankzij de Tuinvogeltelling weten deze organisaties hoe vogels in de winter onze tuinen gebruiken. Met die informatie kunnen ze vogels beter helpen en beschermen. Doe ook mee; het is leuk en nuttig!

Tel op vrijdag 30 en zaterdag 31 januari of zondag 1 februari 2026 één keer een half uur de vogels in uw tuin of op uw balkon. Noteer alle waarnemingen van een soort en geef het hoogste aantal door van een soort die u tegelijk hebt gezien.

Kijk voor meer informatie op:

<https://www.vogelbescherming.nl/tuinvogeltelling/hoe-werkt-het>

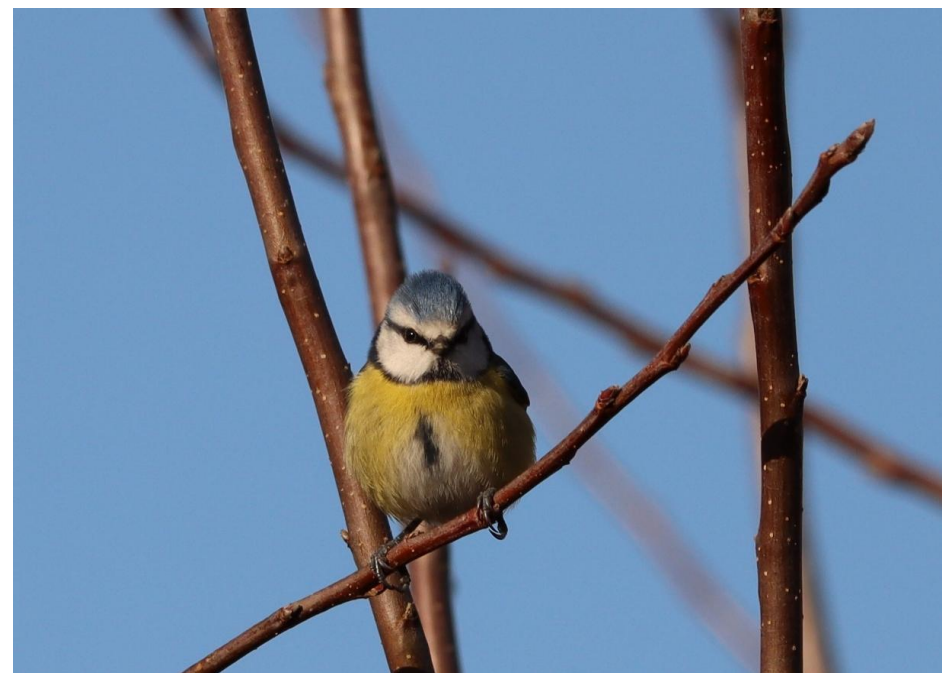

Foto pimpelmees: Suzanne

Het jaar 2026 is het jaar van de Steenuil

De Steenuil is dan misschien de kleinste uil van Nederland wat zijn formaat betreft, voor zijn populariteit geldt dat zeker niet. Deze charismatische soort met zijn sprekende blik is altijd een feest om te mogen aanschouwen. Helaas zien we tegenwoordig veel minder Steenuilen op rasterpaaltjes of oude schuurtjes zitten dan vroeger. Samen met Vogelbescherming en STONE vraagt Sovon daarom in 2026 extra aandacht voor de Steenuil.

In de eerste helft van de twintigste eeuw was de Steenuil in ons land een algemene broedvogel, die alleen op de Waddeneilanden ontbrak. Inmiddels is zowel zijn verspreiding als de populatiegrootte sterk afgenomen. In de jaren vijftig werd de populatie nog op 25.000 paren geschat, terwijl de meest recente schatting uitgaat van 8000-9500 paren. Deze terugloop heeft alles te maken met de intensivering van de landbouw. De Steenuil is namelijk gebonden aan kleinschalig, halfopen agrarisch landschap. Daardoor komt hij tegenwoordig vooral nog voor in regio's waar dit type cultuurlandschap nog te vinden is, zoals de Achterhoek, Twente en delen van Noord-Brabant en het rivierengebied.

Sovon zal het komende jaar verschillende onderzoeken uitvoeren, waaronder een analyse van de verschillen in overleving tussen zand- en kleigrond. Op de zandgronden van ons land doet de Steenuil het namelijk beter. Op die manier hoopt men te weten te komen hoe de Steenuil in Nederland het beste kan worden geholpen.

Het Winterkoninkje

De winterkoning is klein, parmantig en wát een geluid komt eruit! Maar winterhard is hij niet. Massale sterfte komt dan ook voor tijdens strenge winters.

Winterkoningen trekken niet zuidelijk, maar overwinteren hier. Genoeg eten vinden om warm te blijven is dan erg moeilijk voor deze insecteneters. Niet voor niets zetten ze alles op alles om zoveel mogelijk jongen groot te brengen in het voorjaar.

Een ware bevolkingsexplosie van miljoenen jonge winterkoninkjes volgt in het broedseizoen. Dat gaat zo: mannetje winterkoning maakt flink wat nesten, een stuk of zes, en het vrouwtje kiest de beste. Daarna gaan ze paren, eieren leggen en broeden. Niets aan de hand op het eerste gezicht, maar zodra dat vrouwtje zit te broeden, gaat het mannetje vrolijk op zoek naar meer echtgenotes! Hij heeft tenslotte nesten zat.

Op die manier heeft de winterkoning soms wel drie nesten tegelijk in gebruik. Maar dat is niet alles. Als de jongen zijn uitgevlogen, begint hij weer opnieuw. Vaak met andere vrouwtjes, terwijl de echtgenotes uit het eerste huwelijk een tuintje verder zitten te broeden bij de buurman. Die vrouwtjes hechten blijkbaar net zo min aan een duurzame relatie.

Wat kunt u doen om de winterkoning te helpen?

Voer op een paar beschutte plekjes op de grond. Ze houden niet van hoge voerplekken. Het liefst eten ze gevriesdroogde meelwormen of andere insectenmengsels, maar bij nood stappen ze ook over op zaadjes.

Hang een nestkastje op voor winterkoningen. Ze broeden er zelden in, maar gebruiken het wel als beschutte rustplek.

Vogels zijn het slachtoffer, niet de boeman

Vogels die hun vleugels laten hangen of omvallen, draaien met hun kop, of een blauwe waas over hun ogen hebben. Vogelgriep: al wekenlang horen en lezen we over het dodelijke virus. Het aantal pluimveehouderijen dat vogels 'ruimt', neemt in een schrikbarend hoog tempo toe. Wilde vogels krijgen hier steeds vaker de schuld van. Maar dit is een vals frame, dat de werkelijkheid omdraait.

Miljoenen jaren hebben vogels zonder het gevaarlijke virus geleefd. Pas rond de jaren 2000 slaat het virus in deze vorm toe. Nu sterven vogels een langzame dood op het land, of ze verdrinken. Dit zegt alles over hoe wij met dieren omgaan. Wilde vogels zijn niet de boeman, ze zijn het slachtoffer. Oorspronkelijk kwam de variant van het vogelgriepvirus die dodelijk is voor vogels – de hoog-pathogene vorm – niet voor. In de jaren tachtig van de vorige eeuw ontdekten onderzoekers dat, in stallen met veel kippen, de onschuldige variant, waar vogels niet ziek van worden, door middel van één (gen)mutatie in een heel dodelijke, hoog-pathogene vogelgriep kon veranderen. Dit is inmiddels meermaals gebeurd, zowel in Europa als in Azië. In 1996 werd, in een commerciële ganzenhouderij in de Chinese provincie Guangdong, een virus van het subtype H5N1 aangetroffen. Later sprong dat virus over naar wilde vogels. Voor het eerst ging het virus langere tijd rond in wilde vogelpopulaties, met ernstige gevolgen. Trekvogels kunnen deze varianten verspreiden over de wereld, maar alleen omdat die in de intensieve pluimveehouderij zijn ontstaan.

De realiteit van nu is dat zich in Nederland bijna 90 miljoen kippen bevinden. Ons land heeft de hoogste dichtheid aan pluimvee in Europa: zesmaal hoger dan het Europees gemiddelde. In 2024 stond Nederland wereldwijd in de top van exporterende landen van kippenvlees. We produceren in hoge mate ook voor het buitenland – en dat in een land waar we een gebrek aan ruimte hebben. Door enorme aantallen dieren op een klein oppervlak te houden, zoals in de huidige, intensieve manier van pluimveehouderij, zullen er steeds weer uitbraken van vogelgriep of andere ziektes volgen. Want in Nederland liggen veel pluimveebedrijven dicht bij elkaar, met zeer hoge dichtheden vogels. Dit verhoogt het risico op het ontstaan van de dodelijke hoog-pathogene vogelgriep en de snelle verspreiding naar wilde vogels.

Recentelijk wees de Nederlandse Vakbond Pluimveehouders naar de kraanvogels die vanuit Afrika naar het noorden trekken en het virus verspreiden. De LTO, vakgroep Pluimveehouderij, zegt dat het virus in de lucht zit en meekomt met de trekvogels. Zolang we naar wilde trekvogels blijven wijzen als belangrijkste oorzaak, gaan we het grote probleem nooit oplossen. Wat wél te doen? Omdat het virus bijna overal ter wereld voorkomt en langdurig in het water en op veren aanwezig blijft, achten wetenschappers uitroeiing van de dodelijke varianten die nu rondwaren onmogelijk. Toch moeten we niet afwachtend zijn.

Vogelbescherming Nederland dringt aan op verschillende maatregelen. Essentieel is het verminderen van de totale pluimveestapel vanwege de milieu- en gezondheidsrisico's. Daar kunnen immers gevaarlijke virussen tot stand komen. Daarbij is ook specifiek het verminderen van het aantal pluimveehouderijen vlak bij waterrijke natuurgebieden van groot belang. Geen pluimveehouder is gebaat bij vestiging in waterrijke gebieden, omdat het virus zich juist daar makkelijker kan verspreiden. Uit onderzoek blijkt dat hoe meer wateroppervlak zich in de buurt van een stal bevindt, hoe groter het besmettingsrisico is.

Gezien de impact van de dodelijke vogelgriep kunnen we niet langer wegkijken van het echte probleem. Vogelbescherming dringt aan op het maken van keuzes die leiden tot voldoende ruimte voor wilde vogels, zodat er sterke vogelpopulaties ontstaan en vogels voldoende uitwijkmogelijkheden hebben om besmetting te beperken. En dat kan nu: we staan voor het maken van keuzes over de verdeling van ruimte. Opgehokt of vrij: vogels zijn het slachtoffer. Er liggen meer risico's op de loer, want ook mensen zijn al aan het virus overleden. Een virus dat overspringt van dier op mens, we hebben het eerder meegemaakt. Daarom moeten we nu handelen, voor de vogels, én voor de mens. Het is de hoogste tijd dat vogels de ruimte krijgen.

Tekst: Vogelbescherming Nederland

De vier mooiste invasievogels

In oktober was er een heuse invasie van pimpelmezen in Nederland. Wat brengt de winter ons nog meer dit jaar? Pestvogels, appelvinken, grote kruisbekken en misschien zelfs notenkrakers?

We spreken van een invasie als veel grotere aantallen van een vogelsoort ons land binnen trekken dan normaal. Vaak leven die vogels in Scandinavië of Siberië, maar door omstandigheden in hun leefgebied - kou, droogte, voedseltekort - komen ze naar Nederland. Soms gaat daar een heel goed broedseizoen aan vooraf, zodat er meer vogels van die soort zijn dan normaal en het voedseltekort extra nijpend is. Hiervan is waarschijnlijk ook sprake bij de pimpelmezen.

Een goed begin is het halve werk, maar we hopen natuurlijk stiekem op meer invasievogels.

Een heel bekende en buitengewoon mooie invasievogel is de pestvogel met zijn kuif en gele staartstreep. Bijna ieder jaar komen er enkele tientallen naar Nederland, maar echte invasies met duizenden vogels komen niet vaak voor. Zo'n invasie kan in oktober beginnen, maar ook hartje winter of zelfs in februari. Dat blijft dus de hele winter spannend. Door die onregelmatige invasies, toevallig op momenten dat de pest heerste, dacht men vroeger dat pestvogels de pest verspreidden. Niks van waar, maar die naam zijn ze nooit meer kwijtgeraakt.

In 2017 nog vielen de appelvinken Nederland binnen. Tijdens de Nationale Tuinvogeltelling van die winter, werden er toen 860 geteld! En wat zijn ze prachtig, met hun donkerblauwe, gekrulde vleugeltoppen en staalblauwe snavel. En sterk: het is één van de zangvogels met de sterkste snavels ter wereld. Met gemak kraken ze kersenpitten en andere harde pitten waar de meeste vogels zich niet aan wagen. Ze zijn hier overigens het hele jaar als broedvogel, maar tijdens een invasie komt daar een horde uit koudere gebieden bij. Dit jaar weer?

De grote kruisbek is, zoals de naam doet vermoeden, groter dan de in Nederland broedende kruisbek. En de bovenste helft van de snavel kruist over de onderste. Mannetjes zijn dof-rood, vrouwtjes geelgroen. Al met al een aparte verschijning. Het jaar 2013 ging de boeken in als een invasiejaar, de invasie daarvoor is inmiddels bijna 30 jaar terug: 1990. Grote kruisbekken eten vooral zaden van naaldbomen zoals den, spar en, lariks. Die zaden zijn energierijk, maar droog. Ze bevatten veel minder vocht dan bessen of insecten. De grote kruisbekken krijgen via hun voedsel dus niet genoeg vocht binnen en moeten regelmatig drinken. Je ziet ze dan bij smeltwater, plassen of sneeuwranden.

Een notenkrakerinvasie lijkt hopen tegen beter weten in, want de laatste echt grote invasie was in 1968. Echter, in 1977, 1985 en 1991 waren er kleine invasies, dus je weet het maar nooit. Notenkrakers leven in dusdanig onherbergzame gebieden, dat ze geen mensen gewend zijn. Daarom zijn ze opvallend tam als ze in Nederland belanden en komen dichtbij mensen. Notenkrakers behoren tot de kraaiachtigen, ze zijn chocoladebruin, met witte druppels en zijn ongeveer zo groot als een gaai.

Bron: Vogelbescherming Nederland

Foto pestvogel: Suzanne

IJshaar of de Baard van Koning Winter

Op maandag 15 december 2025 heb ik dit prachtige natuurfenomeen gezien in de bossen bij de Meeren.

Wanneer het licht vriest, kan er een wollige, witte structuur ontstaan op nat, dood hout. Het zijn lange zijdeachtige draden van ijs, die lijken op haren. We noemen dit verschijnsel IJshaar of de Baard van Koning Winter.

IJshaar ontstaat alleen onder de juiste omstandigheden. Het groeit op dood loofhout van onder andere eik en beuk. In deze bomen komt een specifieke schimmel voor: het Rozeblauwig waskorstje (*Exidiopsis effusa*). Deze schimmel breekt organisch materiaal in het hout af en scheidt daarbij water af. Dit vocht wordt via piepkleine openingen in het hout naar buiten geperst.

Wanneer de temperatuur net onder het vriespunt ligt en de luchtvochtigheid hoog is, kan het water niet verdampen en bevriest het in lange, dunne ijsharen. Bovendien voorkomt de schimmel dat het ijs snel kristalliseert, waardoor de ijsharen hun karakteristieke, zijdeachtige structuur behouden.

Omdat er zoveel factoren nodig zijn voor het ontstaan van ijshaar, is het een zeldzame verschijning. Je moet echt wel geluk hebben om ijshaar te vinden en je moet precies op het juiste moment op pad gaan. De temperatuur moet nét onder het vriespunt liggen en de luchtvochtigheid moet hoog zijn. Als het te hard vriest, stopt de stofwisseling van de schimmel en kan er geen ijshaar meer ontstaan en er mag ook niet teveel wind staan.

IJshaar is bovendien erg kwetsbaar. Zelfs als de omstandigheden perfect zijn, kan de baard van Koning Winter verdwijnen zodra de zon doorkomt of de temperatuur iets stijgt. En als je ijshaar hebt gevonden, raak het dan niet aan, want door de warmte van je hand smelt het direct.

De beste plekken om ijshaar te zoeken, zijn loofbossen met veel dood hout.

Let vooral op gevallen takken en afgebroken stammen, je ziet de fel witte kleur oplichten in het donkere bos.

Laat het weten als je ook ijshaar hebt gevonden!

Tekst en foto: Els